

En forma invariada, sigui plural el nombre o bé singular: «que·ls feés dar traslat dels capítols --- e que li·n podien dir pus complidament lurs *vigares*», 1317 (Finke, *Acta Ar.* III, 335); un de ross. d'aquells mateixos anys (*vijares*) p. p. P Vidal (RLR xxxii, 358); un important noble ripollès escrivia en carta de 1329: «cascú, senyor, dels nobles qui eren ab él dix son *vijares*, e entre ls minves --- demanà a mi què me·n paria» (R. de Melany, *BABL* II, 201); «cascun diga sos *vijares*», Eiximenis (*Terç*, § 496, *NCL* VI, 122). «Per què, compassats quants scalons hi haurà mester segons vostres *vijares*, e scrivits·nos·en» (*AIEC* v, 539). «Segons mon *veïares*, si la feultat de tots aquells qui viven era ajustada ---», Andreu Capellà (*De Amore*, p. 44).

El mot ja poc es troba després de mj. S. xv (un cas en Cauliac, a la fi del segle); i Fenollar, en les seves *Regles* de 1500 (§ 116), recomana evitar de dir *vijares* per *parer*, com va condemnant tota mena de mots antiquats: «guardó per retributió», «laguiar per tardar o *trigar*», «strument per instrument», «martre per *martyr*» etc. És un malentès estrany el d'Alcm dir que el mot era erudit i resulta fantàstic afirmar que no «havia arrelat gaire» [!] en la nostra llengua. Doncs, ¿no han llegit cat. ant.? Facin·ho per redimir·se de tan vergonyosa negligència i comprovaran que en la llista precedent no hi ha sinó una part insignificant dels testimonis medievals de la seva popularitat; en el S. xv certament l'ús de *vijares* ja ha decaigut i hi ha el cas individual de Muntaner, que l'usava poc; en el fons és pel complex de rucal suficiència d'AMAlcover allò que no és mallorquí no té gaire dret a estudi.

En llengua d'oc hi ha una història paral·lela, encara que la seva desaparició després de l'E. Mj. no vagi ser tan radical. Ja el veiem en trobadors del 3.^r quart del S. XII i en massa des de princ. del XIII: «--- / Ni tal enveja no fai res / cum aquò qu'om no pot aver / --- / quan suy ab lieys, si m'esbahís, / qu'ieu no sai dire mon talan; / e quan m'en vauc, *veïaire* m'és / que tot perda ·l sen e ·l saber», *Cercamon* (Appel, *Chr.*, 13. 17); «Amors, e que·us és *veïaire*? / Trobatz vós fol mais que m'és?», «M'és *veïaire* qu'ieu senta / odor de paradís!», Ventadorn; «En gran baticor estai ara / Guillem per sidons, que·z agara: / *veïaire* l'és, de cascan' ombra, / que ·l portal de la glieis' enombra / qu'En Archimbautz sia que venga / ---», *Flamenca*, v. 2434.

I en el nostre penetrant poeta Vidal de Besalú, pels anys 1200: «anc no fes ost qu'ieu no i anès / ni assaut en qu' él no·m menès; / e si d'aquest li dic de no, / sabrà bé per cal ocaizó / soi remazutz, a mon *veïaire*; / mas ieu say com o poirai faire: / dirai·lí que mal ai avut, / que mans dias m'és remazut, / e enquera no m'a laissat / ---», *Castiagilós*, v. 149. Hi ha doncs també allà casos antics de substantivació, i fins partint de la idea de 'semblar, semblant' pren de vegades el sentit concret de 'el semblant, la cara' (Rayn. v, 534b, cita «*veïaire* fresc e clar» d'un Ameus de Broqueria), i una mica més freqüent que això, però molt menys que *m'es veïaire* és trobar·ho amb l'acostumat sentit verbal però construït amb algun altre verb: «sol *ve-*

jaire non fai qu'ela m'entenda», Peire d'Auvergne.

Després de l'E. Mj. el mot també decaigué allà, si bé n'han quedat algunes romanalles dialectals sobretot a la part NE. del domini: «*aviàire* faire semblant ou sembler; *jai aviàire*: fais semblant» en el parlar delfinès de Lallé en Bas-Champsaur (Martin) i a la Baixa Alvèrnia: «*eijàire* m. manière de voir, point de vue; *m'is d'eijaire*: il me semble» (Michalias), parlar on *iz* es torna *ejz*; cf. «*eivernà*: faire un temps d'hiver, un temps de neige», i d'altra banda *esp-* es torna *esz* + cons. es torna *ejz*: i VESPERTINARE hi ha donat «*veipertinà*: faire un petit repas, le déjeuner, le goûter» (ross. (*v*)*espertinar*), de manera que l'alvern. *eijaire* pot sortir d'un precedent (*v*)*esjaire* o (*v*)*ijaire*. En fi també va usar·lo algun cop Mistral en els seus poemes, en forma fidel a la trobadoresca: «m'es *vejaire* / que vese encaro. - galejaire, / gentieu, courriou e guerrejaire -, / que vese a vòsti pèd cantà li troubadour», *Calendau* I, 56.5.

Quant a l'etimologia, es van esgarriar del tot Diez (*Wb.*, p. 696), i Spitzer (*ARom.* ix, 1925, 70-72) i encara anava ben esmaperdut M-Lübke (*REW*, s. v. *videre*, limitant·se a rebutjar les idees dels seus antecessors).

Fou perquè cap d'ells no sabia ni tan sols l'existència del mot català; és probable que si l'haguessin conegut ja els hagués obert els ulls la seva forma. Tampoc Cornu no el coneixia, però per una bella i extraordinària intuïció, va ensopegar la forma de l'ètimon VIDEATUR. Deixem·li repetir les seves breus paraules: «Prov. *veïaire*, *veg-*. Els intents de Diez i Körting de remuntar·se a l'origen d'aquest mot han fracassat i és superflu refutar·los. Que *veïaire* en *veïaire* m'es 'em sembla, jo diria', *veïaire* 'parer, intuïció', *al meu veïaire*, *a mon veïaire*, 'al meu entendre', ve de VIDEATUR; i que el fr. ant. *ço m'est veïaire* 'em sembla', *viaire* 'cara, semblant', Gruyère *vièro* id., cast. ant. *vejaire* (*Canc.* de Baena, 240), port. (ant.) en *cada hum com seu veairo* (Gil Vicente III, 197.1f.) són manlleu del provençal, no cal més que dir·ho, car no necessita demostració, i acaba comparant·ho amb oc. i fr. ant. *vis m'es(t)* 'em sembla' de MIHI VISUM EST; *ZRPb.* xvi, 1892, 521.11

El mal és que no vagi trobar l'explicació gramatical, ni a penes semàntica, i per això, M-Lübke es limita a rebutjar·ho per raons «begrifflich». Sense altre coneixement que la nota de M-Lübke, i abans de llegir la nota de Cornu, però amb el mot català a la vista, i conscient de les correspondències fonètiques, ja vaig comprendre que VIDEATUR, fos com fos, havia de ser el martell que pegava en el clau. Per això vaig escriure la meua nota de 1929 (*BDC* XIX, 40-41), amb les paraules següents:

«L'ètimon ha de terminar en -ATER o -ATOR; com que, per altra part, el radical és evidentment VIDERE, arribem amb això a un tipus VIDEATUR, que no pot ser altra cosa que la 3.ª persona del present de subjuntiu de VIDERE 'semblar', «mancaria l'explicació sintàctica». En publicar·se l'article dos anys més tard, havent llegit ja llibres i més llibres en prosa clàssica, hi vaig